

**Grupul Roman pentru Apararea Drepturilor Omului
GRADO**

Consiliul de conducere

Mihai Ioan Popescu - Presedinte
Rodica Nita – Vicepresedinte
Lucian Caciamac – Vicepresedinte
Mihai Stefanescu – Vicepresedinte

Str. Cupolei 5, bl 2B, sc. 2, ap 55,
sector 6, Bucuresti

Telefon: 021 430 02 16

Fax: 021 430 02 16

Mobil: 0723.391.945

e-mail: office@grado.org.ro

site: <http://www.grado.org.ro>

***RAPORT DE ACTIVITATE
2008***

I. Introducere

Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului este o asociație nonprofit neguvernamentală și apolitică înființată în anul 1994.

Misiunea GRADO este apărarea, prin toate mijloacele legale, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și promovarea cunoașterii și respectării acestora.

Obiectivele GRADO sunt următoarele:

1. implicarea în reforma penală;
2. educația pentru democrație;
3. apărarea persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate;
4. dezvoltarea politicii de finanțare mixta a activităților GRADO;
5. dezvoltarea structurilor de execuție ale asociației.

STRUCTURA PROGRAMELOR desfășurate de asociație este următoarea:

1. RESURSE JURIDICE PENTRU DREPTURILE OMULUI

- 1.1 Programul de asistență juridică
- 1.2. Reforma penală

2. ASISTENȚĂ ȘI MONITORIZARE A DREPTURILOR OMULUI

- 2.1 Programe pentru refugiați și repatriați
- 2.2 Programe pentru protecția drepturilor femeii
- 2.3 Programe pentru protecția drepturilor minorului
- 2.4 Programe de asistență și educație în penitenciare

3. EDUCAȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR OMULUI

- 3.1 Programe de educație pentru democrație în școli și licee
- 3.2 Programe de educație comunitară
- 3.3 Programe de educație pentru adulți

Activitatea GRADO în anul 2008 s-a desfășurat pe două coordonate:

- I. desfășurarea programelor asociației conform strategiei aprobate în anul 2002
- II. participarea la activități similare și evenimente interne și internaționale

II. Programe desfășurate în anul 2008

1. RESURSE JURIDICE PENTRU DREPTURILE OMULUI

1.1 Programul de asistență juridică

Informarea și consilierea cetățenilor

Proiectul „Birou de Consiliere pentru Cetățeni Sector 6 București” a fost inițiat în anul 2002 de către Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului în parteneriat cu Primăria sectorului 6 București.

În raporturile cu organizația fondatoare și cu Primăria sectorului 6, Biroul de Consiliere pentru Cetățeni (BCC) își menține independenta necesara desfășurării activităților în conformitate cu cerințele programului.

BCC sector 6 face parte din Asociația Națională a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni.

ANBCC este o organizație neguvernamentală, non-profit, înființată în vederea îndrumării și sprijinirii activității desfășurate de BCC. Din asociație fac parte 53 de organizații neguvernamentale care au înființat Birouri de Consiliere și puncte de lucru ale acestora în peste 100 de localități urbane și rurale din țară.

Serviciile oferite de BCC

Principalele tipuri de servicii pe care BCC le oferă cetățenilor sectorului 6 al Capitalei sunt:

- informarea – reglementari legale, unde trebuie să se adreseze solicitantul, datele de contact ale instituțiilor, informații utile despre programul de lucru și formularistica specifică;
- consilierea – solicitantul este ajutat să ia o decizie referitoare la modalitatea de rezolvare a problemei sale, expunându-i-se toate posibilitățile de acțiune și consecințele acestora.

Dincolo de relația cu cetățenii, BCC interacționează cu instituții locale sau naționale, mass-media și sectorul neguvernamental. Aceste relații sunt necesare pe de o parte pentru a satisface în mod obiectiv și corect cerințele cetățenilor de informare și consiliere și pe de altă parte pentru a oferi autorităților informații utile în vederea îmbunătățirii serviciilor lor.

Astfel, periodic sunt întocmite rapoarte de evidență statistică în cadrul cărora sunt sintetizate atât aspectele calitative ce privesc gradul de satisfacție a clientului cât și aspectele cantitative ale serviciilor oferite de Birou: numărul de solicitanți, genul acestora, domeniile vizate, ponderea segmentelor de vârstă, a gradului de ocupare profesională, nivel educațional, alte informații relevante din punct de vedere sociologic.

Domeniile în care BCC oferă servicii

BCC oferă informare și consiliere în 12 domenii de larg interes public. Acestea au fost determinate în urma unui sondaj de opinie realizat de Centrul de Sociologie Urbana CURS, sondaj care a identificat atât nevoile cetățenilor, cât și serviciile oferite în acest moment.

Celor 12 domenii de interes rezultate în urma acestui sondaj li s-au adăugat multiple subdomenii a căror necesitate a rezultat în urma activității desfășurate de către BCC.

1. Sănătate publică
2. Asistența socială
3. Asigurări sociale
4. Raporturi de muncă
5. Protecția consumatorului
6. Drepturi și obligații civile
7. Regimul proprietății
8. Impozite și taxe
9. Învățământ
10. Procedura notarială
11. Protecția copilului
12. Servicii publice

Beneficiarilor li s-au pus la dispoziție, când a fost cazul, tipizatele pentru întocmirea dosarelor necesare în vederea adresării către anumite instituții și li s-a oferit ajutor în completarea acestora sau în elaborarea cererilor către instituții.

În activitatea de informare a cetățenilor au fost folosite bazele de date INFOBCC și LEGE 4, precum și Hotărârile Consiliului Local Sector 6, materiale informative ale unor instituții cum ar fi: Autoritatea Tutelară pentru Protecția Copilului – București, SPPDCDH sector 6, Inspectoratele școlare, Direcția de Sănătate Publică, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Căminele Spital și de Bătrâni, Administrația Fondului Imobiliar, Agenția Națională pentru Locuința, Administrația Financiară sector 6, Federația Asociațiilor de Proprietari, Asociații, Organizații și Fundații din sector și din municipiul București, Judecătorii.

Activitatea de informare se realizează pe baza accesului la un sistem informațional național care este actualizat periodic cu ultimele modificări survenite în sistemul juridic românesc, precum și pe baza informațiilor cuprinse în baza de date a Biroului realizată la nivel local.

Consilierul pune în practică procesul de consiliere intervievând beneficiarul în scopul obținerii de informații complete referitoare la problema cu care se confruntă. În cadrul acestui demers se încearcă împreună cu beneficiarul identificarea și analizarea alternativelor de rezolvare a problemei.

Activitatea Biroului de Consiliere pentru Cetățeni – BCC a fost finanțată în perioada 2002 – 2004 prin Programele Phare ale Uniunii Europene și în perioada mai 2005 – decembrie 2005 în baza finanțării primite de la Consiliul Local al Sectorului 6.

Activitatea BCC a fost finanțată în perioada 2007 - 2008 din fondurile GRADO.

În anul 2008 au beneficiat de servicii de informare și consiliere un număr de aproximativ de 150 beneficiari din București cât și din alte localități.

1.2. Reforma penală

Proiectul „Monitorizarea respectării drepturilor omului în aplicarea prevederilor Legii nr. 275/2006 în sistemul penitenciar”

Obiectiv general al proiectului: Întărirea rolului de advocacy pe care organizațiile neguvernamentale îl joacă în susținerea statului de drept și a protejării drepturilor omului.

Obiectiv specific: Monitorizarea implementării dispozițiilor cuprinse în capitolul 2, titlul IV din Legea nr.275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal și a dispozițiilor capitolului 7 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 275/2006 aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1897/ din 21 decembrie 2006.

Parteneri în derularea proiectului au fost:

Asociația Magistraților din România
Asociația Transcena
Fundația Reforma Justiției Penale - România
Prison Fellowship România

Activitățile proiectului au inclus:

1. Organizarea unui grup de lucru pentru monitorizarea aplicării Legii 275/2006.

Grupul de lucru a contribuit la elaborarea strategiei de monitorizare, elaborarea unui instrument de monitorizare adaptat nevoilor proiectului, identificarea experților, analiza rezultatelor vizitelor de monitorizare efectuate și finalizarea raportului final de monitorizare. La lucrările grupului de lucru au participat reprezentanți ai următoarelor ONG-uri: APADOR – CH, Accept, Centrul de Resurse Juridice - CRJ, Centrul Român pentru Educație și dezvoltare Umană - CRED și Asociația Târgoviște spre Europa.

2. Vizite în penitenciare, alte instituții de deținere

Pe baza articolelor de lege au fost definite obiectivele monitorizării astfel:

- A. funcționarea Comisiei de individualizare a regimului de executare a pedepselor privative de libertate**
- B. modul în care este organizată activitatea judecătorului delegat**
- C. respectarea procedurii de trecere dintr-un regim în altul**
- D. existența și funcționarea „activităților educative, culturale, terapeutice, de consiliere psihologică și asistență socială” ținând seama de prevederile celor două articole**

Experții au definit parametrii pe care i-au urmărit în monitorizare pornind de la articolele 26, și 27 reproduse mai sus, dar și de la articolul 64 din lege și articolele 91, 88, 80 din Regulamentul de aplicare.

Parametrii au fost:

1. componența Comisiei de individualizare
2. funcționarea Comisiei de individualizare reflectată în date statistice
3. procedurile Comisiei de individualizare
4. procedurile de contestare a deciziilor Comisiei

5. criteriile de individualizare a pedepsei
6. criteriile de trecere dintr-un regim în altul
7. organizarea activității judecătorului delegat
8. informarea persoanelor private de libertate cu privire la regimurile de executare, Comisia de Individualizare, judecătorul delegat
9. existența activităților educative, culturale și sportive, a programelor de asistență psihologică, asistență socială, școală și muncă
10. funcționarea activităților educative, culturale și sportive, a programelor de asistență psihologică, asistență socială, școală și muncă
11. accesul persoanelor private de libertate la activități, programe, școală și muncă

Au fost observate condițiile de organizare și separația regimurilor de executare a pedepsei deoarece asigurarea condițiilor prevăzute de lege este un element fundamental în motivarea pentru schimbare a persoanelor private de libertate.

În penitenciarele vizitate experții au stat de vorbă cu:

- directorul penitenciarului și directorii adjuncți
- membrii Comisiei de individualizare a pedepselor
- câte 3 membri ai Serviciului de educație și asistență psihosocială și șefii de serviciu
- câte un șef de secție din fiecare regim de deținere
- câte un agent din fiecare regim de deținere
- câte 2 deținuți din fiecare regim de deținere cel puțin

În fiecare penitenciar au fost examinate următoarele documente:

- registrul de procese verbale ale Comisiei de individualizare a pedepselor
- rapoartele Comisiei de individualizare a pedepselor privind individualizarea și schimbarea regimului de executare
- hotărârile motivate ale judecătorului delegat privind sesizări ale Comisiei de individualizare a pedepselor sau plîngerii ale persoanelor private de libertate
- mapele program ale programelor derulate de Serviciul de educație și asistență psihosocială
- dosare de educație și asistență psihosocială

Toate documentele care sunt parte a dosarului de penitenciar al persoanei private de libertate au fost accesate cu aprobarea scrisă a celor în cauză.

Experții au vizitat spațiile de deținere din penitenciar pentru a vedea care sunt condițiile de deținere pe fiecare regim, au vizitat spațiile de desfășurare a activităților Serviciului de educație și asistență psihosocială, spațiile de plimbare, sport, secția de femei, infirmeria și secția de arest preventiv. Au văzut birourile administrative.

Discuțiile s-au desfășurat pe baza unor interviuri specifice pentru fiecare categorie de interlocutori, în toate penitenciarele utilizându-se aceleași ghiduri de interviu.

Vizitele s-au realizat în baza prevederilor legale, cu acordul Administrației Naționale a Penitenciarelor.

În cadrul proiectului au fost vizitat 13 penitenciare. Vizitele s-au desfășurat conform următorului program:

Penitenciarul Arad: 9 – 10 iunie 2008

Penitenciarul Baia Mare: 29 – 30 mai 2008

Penitenciarul Craiova: 1 – 3 septembrie 2008

Penitenciarul pentru minori și tineri Craiova – 1 – 3 septembrie 2008

Penitenciarul Deva: 5 - 6 iunie 2008

Penitenciarul Galați: 20 – 22 mai 2008

Penitenciarul Gherla: 28 – 30 mai 2008

Penitenciarul Giurgiu: 14 – 16 iulie 2008
Penitenciarul Iași: 1 – 3 iulie 2008
Penitenciarul Poarta Albă: 25 – 27 iunie 2008
Penitenciarul București Rahova: 30 iunie – 2 iulie 2008
Penitenciarul Târgșor: 3 – 4 iulie
Penitenciarul Târgu Jiu – 7 – 9 iulie 2008

Activitatea de monitorizare a fost desfășurată de două echipe de experți:
Echipa Mihaela Săsărman, Lucian Caciamac/ Dan Ghenea și Mihai Popescu
Echipa Carmen Fiscuci, Nicoleta Chis –Racolta și Elena Sălculescu

Vizitele au fost anunțate cu 24 de ore în avans la fiecare loc de detenție monitorizat. Penitenciarele vizitate au pus la dispoziție datele solicitate cu două excepții. În toate penitenciarele am solicitat să vedem Dosarul de educație și asistență psihosocială pentru persoanele private de libertate care ne-au dat acordul în acest sens. În două cazuri nu ne-au fost date dosarele sub două pretexte diferite: că informația din acest dosar este în cea mai mare parte confidențială indiferent de acordul dat de persoana privată de libertate și că dosarul este un instrument al Serviciului de Educație și Asistență Psihosocială – SEAP și că deținuții nu sunt în poziția de a-și da acordul pentru ca noi să avem acces la dosar. Ambele afirmații sunt, față de datele deținute de noi, incorecte.

Am avut probleme cu acordarea accesului într-un singur penitenciar, unde echipa a așteptat o oră în fața penitenciarului, apoi s-a derulat o discuție neplăcută și cu o atitudine lipsită de respect a personalului de penitenciar despre condițiile în care echipa are aprobare să intre în penitenciar. În final situația a fost clarificată deoarece membri echipei aveau copii după aprobarea de acces dată de Administrația Națională a Penitenciarelor și monitorizarea s-a desfășurat fără alte inconveniente. Nu am avut alte probleme de acces în spații, pentru a sta de vorbă cu persoanele private de libertate sau cu membri ai personalului și acces la documente în limitele legii.

Experții au stat de vorbă cu: 12 judecători delegați, 12 directori ai penitenciarelor, cu 9 directori adjuncți pază și regim penitenciar, cu 8 medici și cu 9 consilieri de probațiune membri în Comisia de individualizare, cu 13 secretari ai Comisiei de individualizare și cu 13 directori adjuncți educație și intervenție psihosocială sau membri ai personalului delegați pentru acest post. Am stat de vorbă cu 32 de membri ai SEAP, cu 38 șefi de secție, 48 agenți și 115 persoane private de libertate. Am analizat 78 de dosare ale persoanelor private de libertate pe baza acordului scris al acestora, am accesat doar partea de dosar referitoare la repartizarea pe regim și evaluarea de către Comisia de individualizare a pedepsei.

În cadrul proiectului a fost realizat un pliant de informare despre Legea 275/2006 ce a fost distribuit persoanelor aflate în custodie în sistemul penitenciar.

3. Seminar cu judecătorii delegați pentru executarea pedepselor privative de libertate

În cadrul proiectului au fost organizate 2 seminarii la care au fost invitați să participe judecătorii delegați. Au fost discutate rapoartele de vizită, raportul de monitorizare, propunerile de modificare a Legii 275-2006.

Au participat la cele două seminarii un număr de 40 de judecători.

4. Întâlniri periodice cu reprezentanții Administrației Naționale a Penitenciarelor

În cadrul proiectului au fost organizate întâlniri cu reprezentanți ai ANP pentru a discuta aspecte legate de desfășurarea proiectului și rezultatele vizitelor efectuate la unitățile penitenciare.

Raportul final de monitorizare realizat în cadrul proiectului a fost trimis ANP pentru a fi studiat și pentru a obține punctul de vedere referitor la recomandările făcute de experții ce au efectuat monitorizarea.

6. Mediatizarea activității de proiectului și a rapoartelor de monitorizare realizate

Raportul final de monitorizare a fost prezentat public în cadrul unei conferințe de presă organizate cu participarea reprezentanților ANP, Ministerului de Justiție – Direcția de Probațiune, Agenția Națională Antidrog, alte instituții centrale, ONG-uri, reprezentanții media.

Versiunea tipărită a Raportului a fost transmisă unui număr de 50 de instituții și experți în domeniu.

Versiunea în format electronic poate fi găsită pe pagina de web a GRADO: www.grado.org.ro

În cadrul proiectului a fost actualizată pagina de web a GRADO.

7. Evaluarea proiectului

Un expert independent a evaluat modul de desfășurare a proiectului și rezultatele obținute ca urmare a acestuia. Rezultatele obținute au fost considerate ca fiind pozitive iar printre recomandări de numără și continuarea activităților de monitorizare.

Prezentăm în continuare un extras din raportul de monitorizare.

RAPORT DE MONITORIZARE A APLICĂRII LEGII 275/2006 ARTICOLELE 26 ȘI 27 Extras

Capitolul 8. CONCLUZII

Materialul pe care l-am obținut în urma vizitelor de monitorizare este foarte voluminos. Pentru a putea urmări mai ușor concluziile evaluării noastre, reproducem aici grupat concluziile tuturor capitolelor raportului.

- În penitenciarele vizitate nu se asigură condiții adecvate pentru regimurile diferențiate de detenție pentru regimurile semideschis și deschis.
- Condițiile de detenție din regimul închis sunt mai bune decât cele din regim semideschis și deschis.
- Penitenciarele nu sunt adecvate din punct de vedere al construcției pentru deținerea separată a persoanelor private de libertate în grupuri mici așa cum ar fi adecvat conform legii.
- Din punctul de vedere al asigurării separației regimurilor, femeile și minorii sunt discriminați.
- Chiar dacă definirea limitelor spațiului de libertate de mișcare al persoanelor private de libertate în regimul semideschis este lăsat de lege la latitudinea penitenciarului, această delimitare nu poate încălca prevederile legii. Practic, prin regulamentul de

ordine interioară, libertatea de mișcare la regim semideschis se limitează la faptul că persoanele private de libertate se pot plimba în timpul zilei un număr de ore pe holul secției.

- Regimul deschis nu este organizat astfel încât să asigure posibilitatea persoanelor private de libertate de a ieși în comunitate pentru activități și programe și pentru muncă.
- În perspectivă va fi o problemă reorganizarea secțiilor exterioare ca secții cu regim deschis astfel încât să răspundă eficient condițiilor de executare a pedepsei cu închisoarea în regim deschis
- La schimbarea regimului se ține cont de criteriile din art.88 din regulament care, în opinia noastră, nu reflectă decât parțial CONDUITA DIN PERIOADA ANALIZATĂ și nu reflectă deloc EFORTURILE SERIOASE PENTRU REINTEGRAREA SOCIALĂ
- Nu există standarde elaborate de ANP cu privire la criteriile Comisiei de individualizare sau, dacă există, acestea nu se reflectă în practică.
- Criteriile folosite pentru analiza situației persoanelor private de libertate cu scopul de a se lua decizia de schimbare sau menținere a regimului NU SUNT CLARE. Aceasta trebuie să fie explicația faptului că răspunsurile membrilor Comisiei și rezultatele analizei motivărilor deciziilor Comisiei **nu coincid**.
- Criteriile care apar menționate cel mai frecvent sunt referitoare la CONDUITĂ.
- Un criteriu foarte important de evaluare este – din cele constatate – starea disciplinară reflectată în ceea ce se poate numi un „instrument de evaluare”: **dosarul disciplinar**. Am constatat că starea disciplinară nu înseamnă raportul dintre sancțiuni și recompense. Înseamnă în realitate numărul de sancțiuni și gravitatea faptelor. Răspunsul membrilor Comisiei la întrebarea „ce pondere au sancțiunile scoase prin recompense” a fost „au, dar puțin sau deloc”. Sancțiunile rămân la dosar pentru totdeauna. Este posibil ca acesta să fie efectul unuia dintre criteriile de la art.88 din regulament, anume „c) conduita persoanei condamnate, inclusiv în perioadele de detenție anterioare”. Practica pe care am constatat-o contrazice art. 26 din Legea 275.
- Un criteriu care apare frecvent în răspunsuri, relativ frecvent în încheierile motivate ale judecătorului delegat dar nu și în analiza deciziilor Comisiei este participarea la muncă. Așteptarea sau pretenția ca persoanele private de libertate să muncească este injustă atîta vreme cît toate penitenciarele vizitate pot asigura locuri de muncă pentru **cel mult 38% dintre deținuți**. La Penitenciarul pentru Minori și Tineri Craiova lucrau la data vizitei 34% dintre persoanele private de libertate și la femei 49%.
- Din analiza criteriului CONDUITĂ definit de personalul de supraveghere am ajuns la rezultatul că sunt trei componente semnificative ale acestuia: respectarea regulamentului de ordine interioară și a programului zilnic, respectarea cadrelor și a ordinelor date de cadre, și calitatea de a fi „invizibil”, adică: să nu faci probleme, să-ți vezi de treaba ta, să nu deranjezi, să fii liniștit, să nu vrei nimic.
- Putem spune că ceea ce am constatat reflectă faptul că DISCIPLINA este foarte importantă în aprecierea situației generale a unei persoane private de libertate. Dar Legea 275 acordă importanță egală schimbării comportamentului, reintegrării sociale. Simpla evaluare a stării de disciplină nu este semnificativă, NU RĂSPUNDE CERINȚELOR LEGII. După cum am văzut însă și posibilitatea de a aprecia schimbarea pozitivă a stării de disciplină este limitată. Din 27 de interlocutori membri ai Comisiei doar 2 au răspuns că **acest criteriu, al sancțiunilor scoase prin recompense, ar trebui să fie cel mai important dar nu este**. Precizăm că acești 27 de interlocutori sunt doar acei membri ai Comisiei de individualizare care nu sunt membri ai Serviciului de educație și asistență psihosocială.
- Criteriile care putem presupune că reflectă EFORTURILE SERIOASE PENTRU REINTEGRARE SOCIALĂ – respectiv participarea la activități și programe și recompensele cu retragerea măsurii disciplinare – apar cu frecvență foarte mică la toate nivelurile: atît în răspunsuri ale membrilor Comisiei cît și din analiza motivărilor deciziilor Comisiei și a hotărîrilor motivate ale judecătorului delegat.

- Nu există o definiție a criteriilor comună între pază și SEAP. Am constatat că au câștig de cauză criteriile pazei, respectiv: situația disciplinară, comportamentul față de cadre și munca.
- Pentru a defini criteriul conduită, după cum am prezentat mai sus, am pus aceeași întrebare membrilor Comisiei, șefilor de secție, agenților de supraveghere de pe secții și persoanelor private de libertate. Am constatat că singura serie de răspunsuri care coincid 100% sunt cele ale agenților de supraveghere și cele ale persoanelor private de libertate. Credem că rolul foarte important pe care îl joacă agenții de supraveghere în cultura penitenciară nu este tratat corespunzător la nivel instituțional.
- Persoanele private de libertate nu știu care sunt criteriile pe care trebuie să le îndeplinească pentru a trece dintr-un regim în altul. Deținuții primesc decizia Comisiei, dar primesc și informații contradictorii din mai multe surse, iar învățarea din experiență nu poate avea succes deoarece, după cum am văzut, nu există o coerență între ceea ce se spune și ceea ce se face. Șefii de secție și agenții de supraveghere sunt o interfață foarte importantă între Comisie și deținuți. La întrebarea pe care am pus-o despre modul cum se face trecerea dintr-un regim în altul, atât șefii de secție cât și agenții s-au eschivat, majoritatea răspunzând „prin Comisie”, ca urmare nu putem să spunem în ce mod trece informația pe la ei către persoanele private de libertate.
- O problemă importantă este lipsa spațiului adecvat pentru judecătorul delegat. Judecătorul delegat are birou și logistică în toate penitenciarele, însă în majoritatea penitenciarelor nu are biroul în spațiul de deținere, ceea ce face ca spațiul de audiențe să fie neadecvat.
- Judecătorul delegat este perceput pozitiv de majoritatea persoanelor private de libertate și existența sa este eficientă (doar 18% din deciziile sale sunt contestate).
- Accesul la judecătorul delegat al persoanelor private de libertate este filtrat de șefii de secție, ceea ce nu ar trebui să se întâmple.
- Sunt respectate procedurile explicite din lege și regulamentul de aplicare, cele care se referă la organizarea Comisiei de individualizare, formularistică, informarea persoanelor private de libertate, căile de contestare.
- Accesul la informație se respectă formal. De cele mai multe ori persoana privată de libertate nu înțelege exact din ce motive nu a fost trecut la un regim inferior. Nu există nici o cale prin care se verifică dacă persoanele private de libertate au înțeles informația pe care au primit-o și dacă situația lor personală în penitenciar le este clară.
- Nu există standarde și proceduri pentru munca cu deținuții pentru toate serviciile.
- Serviciul de educație și asistență psihosocială este considerat a avea responsabilitatea exclusivă a activităților care ar putea determina o schimbare de comportament a persoanelor private de libertate. Personalul de supraveghere și pază se consideră complet absolvit de orice responsabilitate în acest sens.
- Raportul dintre numărul de cadre SEAP și persoanele private de libertate este mult sub orice standarde specifice profesiilor reprezentate în condiții de instituționalizare a clienților.
- Încărcarea cu sarcini a personalului SEAP, altele decât cele care privesc lucrul direct cu persoanele private de libertate, este foarte mare. Nu este posibil în condițiile date să se respecte directiva dată de ANP ca fiecare lucrător SEAP să lucreze 4 ore pe zi efectiv direct cu deținuții.
- Nu există instrumente unitare, standardizate specifice ANP de evaluare a conduitei și eforturilor pentru reintegrare socială.
- În condițiile în care SEAP are responsabilitatea exclusivă a EFORTURILOR PENTRU REINTEGRARE am constatat că nu există o strategie pentru atingerea scopului, respectiv realizarea acestei responsabilități
- Nu există consultare între pază, regim, siguranța deținerii și SEAP. Există inițiative punctuale la nivel local și penitenciar unde se ține seama și de părerea SEAP, dar nu există proceduri care să se respecte în practică cu privire la colaborarea constantă

între cele două compartimente. Aceasta se reflectă negativ asupra persoanelor private de libertate.

- Activitățile cele mai numeroase ale SEAP sunt cele pentru facilitarea adaptării persoanelor private de libertate la situația în care se află, inclusiv cele de petrecere a timpului în afara camerei.
- Programele structurate centrate pe schimbarea comportamentului se pot derula într-un procent foarte mic. Nu știm în ce procent se derulează în realitate deoarece modul de verificare al realizării efective a ședințelor de grup este inefficient.
- Reflectarea participării la activitățile SEAP este foarte scăzută în criteriile Comisie de individualizare. Vorbim aici despre simpla referire la faptul de a fi participat la activități sau programe. Situațiile în care participarea la un program cumulat cu rezultatele avute constituie un criteriu pentru trecerea într-un regim inferior sunt 6 din 76 de decizii ale Comisiei, dar numai alături de pedeapsă și situația disciplinară.
- **Reflectarea activității SEAP în rîndul persoanelor private de libertate este foarte bună iar dorința de a participa la programe rezultă că este intrinsecă.** Accesul la programe este practic de 100%. Surprinzător pentru unii membri ai personalului din pază, doar 17 persoane private de libertate din 115 intervievate vor **să participe doar pentru recompense**, în schimb 50 au descris un beneficiu real pe care l-au obținut ca urmare a participării la programe. Beneficiul poate fi: adaptare mai bună la condițiile de detenție, achiziție de abilități sau achiziție de informație.
- Corelarea ultimelor două concluzii arată că prin desconsiderarea eficienței programelor derulate de SEAP începe un proces de demotivare a deținuților să participe la activități și în consecință o compromitere a funcționării SEAP în ansamblu.

În plus față de concluziile fiecărui capitol sintetizăm în final cîteva concluzii generale:

- Cea mai mare problemă pare să fie lipsa de personal CARE LUCREAZĂ DIRECT CU DEȚINUȚII, în primul rînd personalul de supraveghere și din Serviciul de educație și asistență psihosocială.
- O a doua problemă este cea a spațiilor neadecvate. Secțiunile existente în penitenciare au fost concepute pentru sistemul închis și maximă siguranță. Este nevoie de clădiri cu un număr mai mic de camere, cu spații comune și ușor de supravegheat și cu spații pentru activitățile prevăzute de lege.
- A treia problemă majoră este ineficiența activităților și programelor SEAP determinată de doi factori obiectivi: lipsa de personal și lipsa de criterii clare, unitare și relevante pentru trecerea dintr-un sistem în altul.
- Sistemul de executare a pedepselor în regimuri progresive este o motivare pentru persoanele private de libertate pentru ca acestea să opteze să se angajeze într-un proces de reintegrare socială. În acest sens este foarte important ca în penitenciare condițiile prevăzute de lege să fie respectate. Trebuie ca regimurile inferioare trebuie să aibă condiții și să asigure drepturi deținuților care să însemne ceva pentru ei. Legea prevede aceste condiții și drepturi. Din păcate penitenciarele nu reușesc să le pună în practică. Ca urmare lipsește elementul de motivare a schimbării comportamentului.
- Pe lîngă motivare, persoanele private de libertate au nevoie să aibă acces la resurse. Adică au nevoie să aibă acces la programe care sunt recunoscute pe plan internațional ca fiind cele mai eficiente elemente pentru învățarea unui comportament nou. Din păcat asemenea resurse lipsesc în penitenciarele vizitate.

- Aglomerarea și lipsa de supraveghere adecvată și de ocupare a timpului cu programe face ca regimul semideschis să devină un spațiu în care domină gâlăgia, comportamentele agresive și provocatoare.
- **În condițiile date legea nu are ca efect reintegrarea socială a persoanelor private de libertate.**

Proiectul a fost finanțat prin programul Phare 2005 – Consolidarea Democrației în România, componenta 2 – Democrație, drepturile omului, statul de drept, independența justiției și lupta împotriva corupției.

III. Participarea la activități similare și evenimente interne sau internaționale

Reprezentanții asociației GRADO au participat, în decursul anului 2008 la următoarele evenimente:

- ✚ Participarea la două întâlniri și un seminar organizate de către Asociația C.R.E.D in cadrul proiectului Noua Lege de Executare a Pedepselor – între Teorie și Practică
- ✚ Dezbaterile „Refren și culoare dinspre copilărie”, Proiectul comunitar - șansa reintegrării sociale a minorilor care au comis o infracțiune organizată de Administrația Națională a Penitenciarelor
- ✚ Conferința națională *“Protecția drepturilor persoanelor din instituțiile privative de libertate – de la monitorizare la acțiune”* organizată de APADOR-CH și CRJ
- ✚ Întâlnirea pregătitoare din cadrul proiectului „Students' Perspective on European Politics and LGBT Rights” desfășurată la Stockholm.

Asociația GRADO este membra a rețelei Eurodesk care oferă asistență și sprijin direct și online pentru instituțiile implicate în lucrul cu tinerii. Eurodesk este un serviciu care ofera informații europene pentru tineri, urmărind îmbunătățirea accesului la informația europeană pentru tineri și pentru cei care lucrează cu tinerii.

GRADO este membru al rețelei multiplicatorilor de informație europeană, rețea inițiată de Delegația Comisiei Europene în România și formată din instituții cu atribuții în diseminarea informațiilor pe tematici europene. De asemenea, în cadrul organizației există și un trainer pe afaceri europene recunoscut de Delegația Comisiei Europene în România.